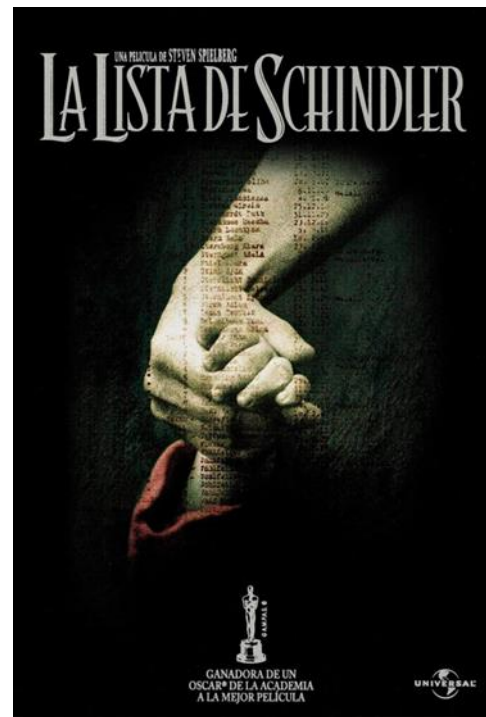

LA LLISTA DE SCHINDLER

(SCHINDLER'S LIST)

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI

Setembre de 1939. El Tercer Reich ha envaït Polònia. A Cracòvia s'habilita una part de la ciutat com a gueto per enviar-hi els jueus com a pas previ per ser enviats als camps d'extermini. L'empresari alemany Oskar Schindler veu en aquesta situació un mitjà per enriquir-se i inicia contacte amb els caps de l'ocupació nazi per posar en marxa una fàbrica d'articles relacionats amb l'economia de guerra. La mà d'obra és jueva i procedeix dels camps de concentració. Schindler delega la gerència del negoci en el jueu Itzhak Stern, mentre que ell es dedica a les relacions públiques amb la cúpula nazi. Però a poc a poc, Schindler prendrà consciència de l'horrible crim de que és objecte el poble jueu i es proposarà protegir almenys als jueus que treballen a la seva fàbrica.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol: *Schindler's List* (*La llista de Schindler*)

Director: Steven Spielberg

Guió: Steven Zaillian sobre la novel·la original de Thomas Keneally

Fotografia: Janusz Kamiński

Producció: Steven Spielberg, Kathleen Kennedy

Muntatge: Michael Kahn

Música: John Williams

País: Estats Units

Any: 1993

Durada: 195 minuts

Intèrprets: Liam Neeson (Oskar Schindler); Ben Kingsley (Itzhak Stern); Ralph Fiennes (Amon Göth); Caroline Goodall (Emilie Schindler); Jonathan Sagall

(Poldek Pfefferberg); Embeth Davidtz (Helen Hirsch); Malgoscha Gebel (Victoria Klonowska); Shmulik Levy (Wilek Chilowicz); Mark Ivanir (Marcel Goldberg); Béatrice Macola (Ingrid); Andrzej Seweryn (Julian Scherner); Friedrich von Thun (Rolf Czurda); Krzysztof Luft (Herman Toffel); Harry Nehring (Leo John); Norbert Weisser (Albert Hujar); Elina Lowensohn (Diana Reiter).

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. A l'inici de La llista de Schindler se'ns diu que després de la invasió de Polònia per part de les forces alemanyes, jueus d'arreu del país van ser cridats a incorporar-se als guetos de les ciutats, com ara Cracòvia. Què és un gueto? Per què els jueus foren obligats a viure en guetos?
2. Què pretén l'Oskar Schindler convidant els comandaments alemanys? Schindler li diu a l'Itzhak Stern que a ell el que li agrada és la presentació. Què vol dir la presentació?
3. Parleu de la personalitat d'Oskar Schindler i de la seva evolució al llarg del film.
4. En el film es parla del Judenrat o Consell Jueu. Què eren aquests consells? Busqueu informació sobre la controvertida tasca dels consells jueus sota el nazisme.
5. Valoreu el fet que els sous dels jueus eren pagats pels empresaris a les SS.
6. Itzhak Stern té molt interès en mentalitzar els jueus que han de declarar que tenen un ofici que els fa ser treballador essencial. A un professor d'història i literatura li diuen que la seva professió no és essencial i per tant no pot obtenir un salconduit. Moments més tard diu que és polidor i llavors sí que obté el document. Per què els nazis creien que un professor d'història i literatura no era essencial i, en canvi, un polidor de metalls, sí?
7. En el minut 42 els nazis s'emporten Stern en un tren i es salvat en última instància per l'Oskar Schindler. On creieu que anava aquest tren?
8. Amon Goeth és el comandant del camp de Plaszow. Té una actitud cruel, sàdica i desequilibrada. Penseu que els directors dels camps nazis tenien aquest comportament, habitualment? Debateu aquest fet a classe amb l'ajut del professor.
9. En el discurs previ al desmantellament i matança del gueto de Cracòvia, Goeth explica que fa sis-cents anys el rei Casimir el Gran de Polònia va convidar els jueus a establir-se a Cracòvia. I afegeix: Aquesta nit aquests sis segles seran només un rumor. Comenteu aquestes paraules del comandant del camp i relacioneu-les amb la ideologia nazi.
10. Expliqueu el sentiment de Goeth cap a Helen Hirsch. Fixeu-vos que li diu: No ets una persona en el sentit estricte de la paraula.

11. Valoreu el paper dels metges alemanys que realitzen la selecció dels presos per condemnar-los a mort i no. Per què es punxen algunes dones i s'estenen la sang per les galtes?
12. Per què l'Oskar Schindler acaba detingut? Com aconsegueixen treure'l del calabós?
13. A l'abril del 1944 les altes instàncies del règim nazi ordenen a Goeth que exhumi i incineri els cossos de 10000 jueus morts al camp de concentració de Plaszow i a la massacre del gueto de Cracòvia. Per què creieu que es produeix aquesta ordre? Podria tenir relació amb la marxa de la guerra? Què passava en els camps de batalla europeus a la primavera de 1944?
14. Les dones jueves protegides per Schindler que havien d'arribar a Zwittau-Brinnlitz, poble natal de l'Oskar, són enviades a Auschwitz. Un cop dins d'aquest camp d'extermini, són conduïdes a una càmera. Les dones creuen que ha arribat el seu final i que seran gasejades. En canvi de les dutxes surt aigua. Aquesta és una escena molt discutida per la seva irrealitat, perquè les dutxes d'Auschwitz no servien perquè els presoners es rentessin. Què n'opineu?
15. Al final del film, Schindler diu que s'havia aprofitat de l'esclavitud. Esteu d'acord?
16. Us heu fixat que l'Oskar i la seva muller fugen vestits amb l'uniforme de pres? Per què creieu que ho fan?
17. El soldat soviètic recomana als jueus de Schindler que no vagin cap a l'est perquè allí odien els jueus. I tampoc els recomana anar cap a l'oest. Cap a on es dirigeixen, metafòricament, els jueus?
18. En les darreres imatges veiem com Amon Goeth és executat per crims contra la humanitat. Quins són aquests crims tipificats com a crims contra la humanitat?

LLENGUATGE I TÈCNiques AUDIOVISUALS

1. El director de *La llista de Schindler* va decidir rodar la pel·lícula en blanc i negre. Per què creieu que ho va decidir? Expliqueu l'única aparició del color en l'abric vermell d'una nena jueva.
2. Al començament de la pel·lícula, observem diferents plans de detall sobre els efectes personals de Schindler (corbata, diners, insígnia nazi). Quina funció fan aquests plans?
3. En diferents moments de *La llista de Schindler* veiem escenes filmades amb *steadicam* o càmera en mà, és a dir, una càmera que amb els seus accessoris va subjecta a l'espatlla de l'operador mitjançant cinturons i suports lleugers per evitar vibracions. Es tracta d'un efecte que s'aprecia en algunes filmacions fetes en condicions difícils (accidents, guerres, aglomeracions...). Identifiqueu alguna escena rodada amb *steadicam*.
4. A l'entrada del *Judenrat*, observem un picat zenital. Què és un picat zenital?
5. El film fa servir en diverses ocasions el muntatge altern. En aquest tipus de muntatge dues o més accions es produeixen en el mateix moment

- però en llocs diferents. Recordeu alguna escena realitzada amb muntatge altern?
6. Entre el minut 20 i el minut 30 es produeix una el·lipsis, és a dir, un recurs cinematogràfic per saltar en el temps i no mostrar moments intrascendents i fer més àgil narració. Identifiqueu-la.
  7. Quants minuts ocupa la seqüència de la matança del gueto? Valoreu el seu ritme i la seva força dramàtica.

Consulteu aquest blog si teniu algun dubte:
<http://llenguatgecinematografic.wordpress.com/>

TRÀVELING DE LECTURES

UN CEL DE PLOM

Un cel de plom és la biografia novel·lada de Neus Català que va escriure Carme Martí. Durant la Guerra Civil espanyola, la Neus Català era una jove entusiasta amb els valors de la República que es va fer responsable sanitària d'una colònia de 182 nens i nenes i, amb ells, va emprendre el dur camí de l'exili a França. Quan va ser capturada pels nazis i deportada als camps de Ravensbrück i Holleischen, va conèixer l'infern, però també la solidaritat sense límits. A continuació podem llegir un fragment de la seva biografia:

“La trista realitat és que aquesta no-vida és insuportable i que hi ha dones que se suïciden i aquest dolor s'afegeix al dolor que ja carreguem, el dolor terrible d'estar presoneres lluny de casa, de la família, del món... Un patiment compartit i a la vegada molt íntim.

A Ravensbrück faig amigues, grans amigues. Una és una comtessa francesa, té seixanta-nou anys i aquí sembla molt vella. Havia arribat al camp vestida de negre de dalt a baix i ens havia explicat que vestia així perquè el seu somni havia estat ser capellà. És refinada i intel·ligent i havia fet la Resistència. No sé ben bé per què, de fet aquestes coses no se saben, només passen, sense parla gaire la tinc a la vora des del principi de ser al camp. Passa això, que amb algunes t'hi fas molt, amb d'altres poc i amb la resta gens. I nosaltres som molt diferents, però ens avenim tant que no em sé mossegar la llengua.

—Què hi feia, una catòlica recalitrant amb dèria de sotana com tu, amb la Resistència?

—Noia, estimar la llibertat. Sóc patriòtica, sóc francesa i odio aquest monstre esgarrifós. Hitler és l'encarnació de l'anticrist...

Em deixa muda.

—Noia, i tu per què ets una roja comunista? Ai, perdona'm, he volgut dir republicana espanyola—afegeix excusant-se.

—Ah, no, no t'he de perdonar de res! Sóc roja i sóc comunista perquè em surt de l'ànima, perquè és el que em va ensenyar el pare, perquè els feixistes han declarat la guerra a Espanya i he viscut les injustícies del món en la meua carn, en la dels meus i en la de la meua pàtria—li dic mentre m'assec més a prop seu—. Perquè el feixisme va accelerar en mi, inevitablement, el procés que ja germinava en el meu cor, perquè... La vida ja s'encarregarà de donar-me més respostes—afegeixo amb gravetat.

Som com la cara i la creu d'una moneda i ens fem bones amigues. Ella em demostra que hi ha gent que no pensa com jo que és millor que jo. I arriba un matí que durant el recompte la fan anar cap a la infermeria.

Passo un dia i mig horrorós sense saber res d'ella, fins que decideixo atansar-me a la infermeria i demano a la primera infermera que veig si me'n pot dir alguna cosa.

—Marxa de seguida! —cria esverada.

L'endemà, a l'hora de sortir a fer el recompte, una altra infermera s'atansa al grup i parla amb una de nosaltres. Jo no la perdo de vista i quan m'és possible vaig a preguntar-li què li ha dit.

—És morta, han aprofitat el seu cadàver per fer-li una autòpsia. Encara la tenen a la infermeria, amb el cos obert en creu... —contesta sense poder sostenir-me la mirada.

No em puc treure del cap la imatge de la meua amiga oberta en qualsevol racó d'aquell infern, esperant torn per al crematori. No puc deixar de pensar que ella també serà la pudor horrorosa de carn cremada, i el fum i les cendres que veuré en aixecar la vista.

Desmoralitzada, enrabiada i trista...No sé què fer, no sé com suportar aquesta pèrdua. Entro al barracó i em recolzo en una paret, després em deixo anar fins que quedo asseguda a terra i miro fixada la tremolor de les meves mans.

Sóc la primera a fer la cua de la sopa, el que totes volem és ser les darreres per si al capdavant del bidó encara es pesca una cullerada una mica més consistent. Me la prenc de pressa i m'escapoleixo cap a fora.

Aniria a la infermeria..., però no tinc prou cor. Camino ràpidament cap al filat que m'havia indicat la Blanca. La dona morta electrocutada encara hi és. Hi he anat decidida, però al seu davant se'm talla la respiració. Sóc conscient que la deixen aquí durant uns dies com qui penja un rètol i sap que ajuda a augmentar la por. I en fa, de por.

Les mans encara s'agafen al filat, el cos es manté rígid. Li miro el rostre. Al nas i als llavis hi té sang quallada. Em costa saber quina és la seva edat..., era. Sé que és jove, massa jove per morir, massa jove per patir tant. M'estic una estona mirant-la. És com si m'estigués plantada davant del seu cos durant una hora, i el més probable és que no m'hi estigui més de dos minuts i encara una mica de

lluny, arrezerada en una paret. Sento que el que tinc al davant és una germana, jo que ja en vaig perdre dues. Sento que, malgrat el perill, sóc on he de ser. He anat darrere d'aquest horror perquè l'he de gravar a la memòria per si surto amb vida del camp.”

Català, N. i Martí, C. (2012) *Un cel de plom*. Badalona. Ara Llibres. Pàgs. 141-143.

Activitats

1. Comenteu aquesta afirmació de la Neus Català: Ella em demostra que hi ha gent que no pensa com jo que és millor que jo.
2. Comenteu les circumstàncies de la mort de la comtessa.
3. Investigueu altres aspectes de la biografia de la Neus Català.

ELS EMPRESARIS DE HITLER

L'adjectiu “fanàtic” és el que més s'ha emprat en la història per definir a Hitler i a l'ampli grup de lloctinents que van dirigir la destinació de l'Alemanya nazi. No obstant açò, hi ha un altre qualificatiu molt menys utilitzat que resulta igual d'imprescindible per explicar la seua estratègia política i militar. Hitler i la resta de la seua camarilla eren grans “homes de negocis”.

En les seues ments pesaven més els diners i les qüestions econòmiques que el seu desig d'exterminar els jueus. El seu model de capitalisme feixista, malgrat estar basat en una forta intervenció estatal, va resultar molt atractiu per als empresaris alemanys i també per a importants magnats estrangers, principalment nord-americans.

Les SS van crear les seues pròpies empreses per a beneficiar-se del treball esclau dels milions de presoners capturats per l'exèrcit alemany. La DEST i la DAW van ser les dues més destacades. L'objectiu de Himmler era que, gràcies a aquestes companyies, les SS pogueren jugar un paper predominant en l'economia alemanya, fins i tot en l'escenari de pau que s'obriria després de la guerra.

Les empreses d'armament, automoció, productes farmacèutics i tecnologia no podien comptar amb els joves alemanys per a treballar en les seues fàbriques perquè aquests es trobaven en els fronts de batalla. Els presoners dels camps i els treballadors forçosos es van convertir en la millor opció i també en la més barata. El negoci dels camps era rodó. La DEST subministrava els treballadors, les SS oferien la seguretat i les empreses aportaven la resta. En el repartiment de papers tots guanyaven. Tots menys els deportats, que morien a milers en les pedreres i les fàbriques controlades per l'empori de les SS i per les empreses privades alemanyes i nord-americanes.

La llista de signatures alemanyes que van col·laborar i es van beneficiar de les polítiques bèl·liques i genocides del règim nazi és interminable. Des de gegants de l'automoció fins a petites empreses familiars i fins i tot particulars que van

utilitzar presoners dels camps de concentració per a conrear les seues terres o treballar en les seues granges.

El gruix dels republicans (espanyols) que van passar pels camps de concentració, va treballar i va morir a les ordres de la DEST, l'empresa propietat de les SS. Les pedreres de Mauthausen i Gusen, així com el molí de pedra situat al costat d'aquesta última, es van cobrar el major nombre de vides entre els espanyols. L'empori dirigit pels homes de Himmler també controlava la major part dels treballs que els republicans van realitzar en subcamps com Schlier-Redl-Zipf, Bretstein o Vöcklabruck. No obstant açò, va haver-hi algunes empreses privades alemanyes i austríaques que, especialment després de 1942, van explotar als republicans que quedaven amb vida.

La major d'elles va ser la Steyr-Daimler-Puch que va emprar interns de Mauthausen, des de 1941, per a treballs de construcció en la seua factoria de Steyr. En 1942 va negociar amb els alts mandataris del règim la utilització de presoners en el procés de fabricació d'armament i vehicles per a l'exèrcit. Fruit d'aqueixes converses, Himmler va aprovar la construcció d'un subcamp, dependent de Mauthausen, que va dotar d'operaris a la factoria. Mig miler d'espanyols es van veure obligats a treballar en condicions infrahumanes. Un deu per cent d'ells va morir en el mateix subcamp, assassinats violentament o per una mortal combinació de fam, esgotament i fred. L'empresa també va gestionar factories en els túnels de Ebensee i de Gusen, per les quals van passar un menor nombre de republicans.

L'altra gran companyia armamentista que es va aprofitar dels treballadors de Mauthausen va ser Messerschmit, que va instal·lar una de les seues majors plantes en els túnels de Bergkristall, prop de Gusen. Van ser pocs els espanyols que van treballar en ella fabricant fuselatges i altres peces per a diversos models d'avions de combat. No obstant açò, com va ocórrer amb la factoria de la Steyr-Daimler-Puch de Ebensee, desenes de republicans van perir al costat de milers de soviètics, polonesos, jueus i txecs en la perforació de les galeries subterrànies en què es van albergar les seues fàbriques.

Les presoneres espanyoles deportades a Ravensbrück van treballar en diverses empreses que fabricaven armament i peces per a vehicles i avions de l'Exèrcit alemany. La més coneguda d'elles va ser Siemens & Halske, que en 1942 va construir una fàbrica al costat del camp per a la producció de components electrònics destinats als míssils V1 i V2. Al principi les dones seguien dormint a Ravensbrück i es desplaçaven cada dia fins la fàbrica. A la fi de 1944, per a estalviar temps, Siemens va construir uns barracons en la pròpia factoria en els quals va allotjar les seues treballadores forçoses. Les condicions de vida eren igual de dures que en el camp central i els capatassos s'encarregaven que les dones febles i malaltes foren retornades a Ravensbrück on, generalment, acabaven sent executades.

Al costat d'aquestes grans companyies, va haver-hi també petites empreses que es van aprofitar del treball esclau dels presoners. A Mauthausen va destacar, per sobre de la resta, l'empresa local de materials de construcció Poschacher. El seu amo, Anton Poschacher, va pagar a la DEST per a tenir a la seua disposició un grup de reclusos. En total, en la seua xicoteta pedrera van

treballar 42 espanyols menors de 18 anys. L'empresa va traure un gran benefici de l'ocupació d'aquests joves, pels quals pagava a la DEST menys del 50% del salari que hauria cobrat un treballador austríac. Després de la guerra, els seus responsables no van ser perseguits. L'empresa no solament va aconseguir mantenir les seues possessions, sinó que les va ampliar i hui dia és la propietària de la major part dels terrenys en els quals van morir 120.000 presoners de Mauthausen, entre ells, 5.000 espanyols.

Carlos Hernández. "Els empresaris de Hitler i el negoci dels camps de concentració".

<http://www.laveupv.com/noticia/13664/els-empresaris-de-hitler-i-el-negoci-dels-camps-de-concentracio>.

Activitats

1. Com contrasta la història de l'empresari Schindler amb la majoria dels empresaris que es van beneficiar del sistema de camps de concentració?
2. Seguiu l'enllaç de l'article i elaboreu una llista de les empreses que van col·laborar amb Hitler. Quantes n'hi ha que avui en dia segueixen funcionant? Van respondre de la seva activitat davant els tribunals?
3. Debateu si caldria que la memòria democràtica expliqués el paper d'aquest empresariat en els anys del nazisme.

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

- L'Holocaust nazi.
- Els guetos i els camps de concentració del nazisme.
- La política racista del Tercer Reich.
- El racisme i les neteges ètniques.
- El feixisme: origen i conseqüències.
- Els supervivents de l'Holocaust i la seva quantificació.
- La memòria històrica: Fer present el passat.
- El cinema com a element de sensibilització educativa i social.

Objectius formatius

- Conèixer l'extermini del poble jueu durant els anys de la Segona Guerra Mundial.
- Aproximar-nos al coneixement dels guetos i dels camps de concentració durant la Segona Guerra Mundial.
- Reflexionar sobre els feixismes i les seves conseqüències.

- Conèixer les doctrines racistes en el món contemporani.
- Analitzar la responsabilitat de l'empresariat en l'explotació de mà d'obra jueva.
- Aproximar-se a l'estudi, a la crítica i l'anàlisi d'obres cinematogràfiques.

criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre adequadament a les qüestions de comprensió i de llenguatge i tècniques audiovisuals de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents temàtiques plantejades en el film.
- Identificar els temes i subtemes del film.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les activitats proposades.